

Jelentés a Weiss Manfréd Acél és Fémművei Rt. elhurcolt javainak felkutatásáról ^[1]

„Kutatásaink közben egy kb. 500 főnyi magyar táborra bukkantunk, amely a szegedi szeroszlop maradványa lehet. A tábor parancsnoka egy alezredes, autójavítási munkákat vállal, amelyet a tábor lakóival végeztet. Érdeklődésünkre durván elutasított, fenyegetőzött és végül kitiltott a táborból. Ennek ellenére érintkezést találtunk a tábor katonáival, akik elpanaszolták, hogy a legszigorúbb drill alatt állnak, büntetésből csuklógyakorlatokat végeznek, és kikötik őket. Általában a legfurcsább viszonyokat tapasztaljuk, görög deportáltakat magyar fegyveres őrség őriz.”

Bevezetés

A német biztonsági és rendészeti szervek támogatásával 1944. október 15-16-án hatalomra került *Szálasi Ferenc* és kormánya rendelkezései folytán 1944 őszén kezdetét vette a magyar nemzeti vagyon mozdítható részének a kihurcolása a Nagynémet Birodalomba. Magyarország kiürítése már a *Sztójay-kormány* hivatali idejében elkezdődött, bár ekkor a művelet célja a különböző vagyontárgyak megmentése volt az előrenyomuló Vörös Hadsereg elől. A kormány 1944 áprilisában kiürítési kormánybiztosságot hozott létre, amelynek feladata az üzemek és gyárak kitelepítése, a front közelébe került területek kiürítése volt. A kiürítés és kitelepítés novemberben vált általánossá és tömegméretűvé, amikor a front már az ország fő ipari centrumai előtt húzódtott. Német részről hivatalosan nem kérték a kiürítést, de *Kurt Becher* SS Obersturmbannführer szívesen adott „tanácsokat” a németekkel szimpatizáló közigazgatási alkalmazottaknak, ill. a Wehrmacht és a Magyarországon lévő német rendészeti és biztonsági szervek oly módon „segítették” a kiürítést, hogy minden mozdíthatót vittek magukkal - bár erről nem készítették hivatalos feljegyzést. Fontos megjegyezni, hogy 1944. októbertől az egész országot hadműveleti területté nyilvánították. Így az egész ország területére kiterjedt a kiürítési, ill. elhelyezési kormánybiztos hatásköre. Becher és az általa irányított bizottság pedig intézkedési jogot kapott, s együtt kellett működnie a magyar kiürítési kormánybiztossággal.

A Szálasi-kormány a kiürítéssel teljes mértékben egyetértett, azonban az a mód, ahogy a németek raboltak és fosztogattak s elulajdonítottak magyar javakat, még a nyilasok egyes vezetőit is felháborította.

Az az elképzelés, hogy a leszerelt gépeket, üzemszerkeket magyar területen, vagy ha ez semmiképp nem megoldható, a kijelölt német területen felállíthatják, és a termelést folytathatják, illúzióknak bizonyult, mint a németek azon ígérete, hogy a berendezések és alkatrészek továbbra is magyar tulajdonban maradnak.

A Weiss Manfréd Rt. vagyontárgyainak elhurcolását legitímálta az az 1944. május 17-én kötött szerződés, ami Kurt Becher és a Weiss család tagjai között jött létre. A megállapodást *Chorin Ferenc* a Weiss család szellemi vezetője hozta tető alá a németek képviselőjével. Az egyezség értelmében az SS 25 évre megkapja a kezelői jogot *Weiss-, Chorin-, Mauthner- és Kornfeld-családok* tulajdonában lévő vállalatok felett, cserébe biztosította, hogy a családtagok elhagyhatják Budapestet, és semleges országban telepedjenek le.

A II. világháború éveiben külföldre vitt, és soha vissza nem hozott magyar vagyontárgyak értékét csak becsülni lehet. 1947-es értéken számolva is több milliárd amerikai dollár. A mindenkori magyar kormányok természetesen nagy energiát fordítottak arra, hogy ha nem is mindent, de a többségét visszaszerezzék. A restitúciós ügyek egészen a '70-es évekig tartottak, a zsidó kárpótlás pedig napjainkig elhúzódó folyamat volt.

Az Ausztriába elhurcolt WM javak utóéletéről tanúskodik az az 1956. január 9-én kelt külügyminisztériumi feljegyzés, amely megemlíti, hogy a Weiss Manfréd család adott el az elhurcolt gépekből egy nagyobb tételt, és az osztrák kormány engedélyezte ezek kivételét Ausztriából.

Az alábbi levéltári forrás - amely az Iparügyi Minisztérium iratanyagában található - a nyilasok által Ausztriába elszállított Weiss Manfréd-javak felkutatásáról szóló jelentés. A jelentést, a vállalat négy munkatársa készítette, akiknek az volt a feladatuk, hogy a WM elhurcolt teher- és személygépkocsijait kutassák fel.

A dokumentum két részre osztható, ugyanis az első rövid részben a megbízás okát és célját ismerhetjük meg, míg a második részben egy útibeszámoló olvashatunk, amelyben a kiküldöttek részletesen leírják útvonalukat, ill. a munkájuk során szerzett információkat, tapasztalatokat.

Forrás

A Weiss Manfréd Acél és Fémművei Rt. megbízottainak jelentése a cég nyugatra hurcolt vagyontárgyainak visszaszerzéséről

Másolat.

JELENTÉS

A Weiss Manfréd Acél és Fémművei Rt., nyilasok által elhurcolt autóinak felkutatására, négyünket küldött ki Ausztriába az angolok, illetve amerikaiak által megszállott területre az alábbi megbízó levéllel.

M e g b í z á s !

Budapest, 1945. június 19.

Megbízuk *Vincze István*, *Spiesz József*, *Kovács Sándor*, *Martinovits Dániel* munkavállalóinkat, hogy a Weiss Manfréd Acél és Fémművek RT. tehergép- és személy kocsijait kutassa fel, és szállítsa haza Ausztria és Németország területéről.

Kérjük a Szövetséges Hatalmak ellenőrző közegeit, hogy nevezetteket működésükben támogassák, és részükre a kocsik hazaszállítását engedélyezzék.

Kérésünk támogatására megjegyezzük, hogy a nyilasok által elhurcolt kocsik hiányában, a háborús jóvátételen dolgozó gyárunk anyagellátását biztosítani nem tudjuk.

[Aláírások

Weiss Manfréd Acél és Fémművei pecsétje.
A MKP csepeli szervezetének pecsétje.
A WM. Üzemi bizottságának pecsétje.
A Magyar Külügyminisztérium pecsétje [2].]

Június 25-én indultunk el Ausztriába, Mosonmagyaróvárig vonattal, onnan orosz gépkocsival Bécsig, majd újra vonattal Ennsig, a szovjet-USA demarkációs vonalig. Onnan tovább Linzig gyalog mentünk. Linzből Welsbe utasítottak, ahol a fent említett meghatalmazást kaptuk, majd újra tovább irányítottak Salzburg felé.

A welsi táborban jelenleg 4500 magyar deportált tartózkodik még, közöttük 1500 magyar katona. A deportáltakat, mint foglyokat kezelik, géppisztolyos amerikai katonák őrzik őket. A tábor területét néhány kivételzett személyen kívül nem szabad elhagyni. A felszabadítás napjától számítva négyszáz ember halt meg.

Kiütéses tifusz is volt. Az amerikaiak puskatussal és pofonnal traktálják foglyaikat. Sokan megpróbálják, hogy ruháért, vagy bakkancsért ételmezt szerezzenek. Engedély nélküli eltávozásért azonban egy-két napos fogság jár, de a büntetéshez tartozik a csuklógyakorlat, kényszermunka és a verés is. Igen sok a szakmunkás, közöttük kb. 200 csepelei munkás.

Míg a foglyok nagy része éheznek, és rossz elbánásban van része a fogolytábor vezetői, akik szintén deportáltak, igen jó körülmények között élnek.

Salzburgban érintkezésbe léptünk a magyar kormány állítólagos kiküldöttével, egy magát Friedman Zoltánnak nevező 24 éves fiatalemberrel, akit dr. Balog István miniszterelnökségi államtitkár bízott meg az állítólag Ausztriába kiszállított magyar vagyontárgyak felkutatásával. Az állítólagos megbízott a külügyminisztérium pecsétjével ellátott igazolványt mutatott fel. Ezen a pecséten Magy. Kir. Külügyminisztérium körirat szerepel és a címeren rajta van a korona. Saját bevallása szerint „feketén” tudott csak elutazni Csehszlovákián át. Utazása három hétig tartott. Tevékenységéről bővebbet nem tudunk, csak annyit, hogy vele együtt működik Gellért Andor, londoni magyar újságíró, akinek állítólag angol részről szintén hivatalos megbízása van. Viselkedésük igen zavaros és gyanús volt. A Földművelésügyi Minisztérium autóján közlekednek. Jelentkeztünk Salzburgban Gellért Andor közvetítésével Riepe amerikai őrnagynál, a katonai kerületi kormányzóknál. Itt találkoztunk Korányi kapitánnyal is, aki Magyarországból vándorolt ki. Az amerikai tisztek közöttük velünk, hogy az autót és az összes magyar vagyontárgyat diplomáciai úton a magyar külügyminisztérium és budapesti amerikai katonai misszió közvetítésével kérhetjük ki Washingtonból.

Ugyancsak Salzburgban találkoztunk Himler Márton és Molnár Mihály USA titkosrendőrökkel, akik Kis Ferencet, Antal Istvánt, Endre Lászlót letartóztatták. Közölték velünk, hogy nincsenek meglepedve azzal, hogy milyen enyhén bánunk nálunk a nyilasokkal.

Kutatásaink során megtaláltuk a Weiss Manfréd gyár 120 teherautóját, részben átfestve, vagy átalakítva, amelyeknek hollétéről pontos felvilágosítást tudunk adni. Az autók egy részét a nyilas katonák egy-egy kiló kenyérért, vagy lisztért „eladták” az osztrák lakosságnak.

Salzburgban működik báró Weiss Alfonz, aki szintén össze akarja szedni kintlévő vagyontárgyait, autót és gépeket, amelyekkel valami üzemet akar létesíteni.

Becslésünk szerint legalább 15 ezer magyar autó, 17 ezer ló van Felsőausztria területén, amelyek egy nagy részét nyilasok a fent említett módon már elherdálták.

Linzi mellett 14 megrakott magyar uszály vesztegel, ebből két uszály nikkal 20 és 50 filléresekkal van megrakva, egyik uszályon kb. 70 vagonra való bronz, vörösréz, horganyhuzal és kábel; két uszály gyapot, egy uszály bőr, egy uszály autó és alkatrész, közöttük autógumi. Egy uszály benzín. Az uszályok egy részét Passau felé irányították.

Megszámoltunk 34 magyar mozdonyt és a magyar tehervagonok számát több ezerre becsüljük. Linzi mellett a nyilasok még 2 vagon cukrot és egy vagon pálinkát őriznek.

Utólag megjegyezzük, hogy a welsi tábort időközben felosztatták és annak lakóit a Linztől nyugatra fekvő Donau-Lagerbe vitték.

Kutatásaink közben egy kb. 500 főnyi magyar táborra bukkantunk, amely a szegedi szereszlop maradványa lehet. A tábor parancsnoka egy alezredes, autójavítási munkákat vállal, amelyet a tábor lakóival végeztek. Érdeklődésünkre durván elutasított, fenyegetőzött és végül kitiltott a táborból. Ennek ellenére érintkezést találtunk a tábor katonáival, akik elpanaszolták, hogy a legszigorúbb drill alatt állnak, büntetésből csuklógyakorlatokat végeznek, és kikötik őket.

Általában a legfurcsább viszonyokat tapasztaljuk, görög deportáltakat magyar fegyveres őrség őriz. Magyar katonai táborokat fegyveres német, illetve osztrák katonák őriznek.

Az osztrák vasutakat magyar szakmunkásokkal építetik nyilas vezetők, akik közöttük állandó propagandát folytatnak a magyarországi állapotokkal kapcsolatban, hogy visszatartsák őket a hazatéréstől. A magyar munkások munkájukért csak ételmezt kapnak. Salzburgban egy magyar bizottság működik, amely kétoldalas kézisokszorosítású újságot tart fenn. A magyar bizottság vezetője dr. Kontra László a zöldkeresztes intézmény egyik vezetője. Becslése szerint kb. egymillió magyar lehet Ausztriában.

Útközben találkoztunk Kassai Farkas altábornagy, Henkey ezredes, Solymossy vezérőrnagy, Görgényi Walter vezérkari százados urakkal, akik készségüket fejezték ki arra, hogy segítenek az elrabolt magyar javak és magyar személyek felkutatásában és azok hazaszállításában.

Tudomásunkra jutott, hogy Dálnoki Miklós Béla [miniszterelnök] fia Párisból Salzburgba érkezett repülőgépen, és onnan vonaton igyekezik tovább Budapestre.

Imre Sándor nevű egyén 150-200 magyar munkást kért a magyar bizottságtól, hogy azokat élelmezés ellenében munkába állíthassa. Ezt a kívánságot a magyar bizottság közbelépésünkre megtagadta.

Javasoljuk egy szakértőkből, mérnökökből és igazságügyi tisztviselőkből álló bizottság kiküldését, amely az ottani magyar értékeket lefoglalja, és biztonságba helyezi addig is, amíg diplomáciai úton sikerül a szállítási engedélyeket megkapni.

Budapest, 1945. július 21-én.

Jelzet: Magyar Országos Levéltár, Iparügyi Minisztérium. XIX-F-1-b/49. doboz. - 1945.

Címkék:

[Szalasi Ferenc](#) ^[3]

[kiürítés](#) ^[4]

[Weiss Manfréd](#) ^[5]

[SS](#) ^[6]

Kiadás: 9. évfolyam (2009) 4. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/politika/jelentes_a_weiss_manfred_ace_l_es_femmuvei_rt_elhurcolt_javainak_felkutatasarol.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/politika/jelentes_a_weiss_manfred_ace_l_es_femmuvei_rt_elhurcolt_javainak_felkutatasarol.html

[2] <https://www.archivnet.hu/javascript%3A%20void%28%29%3B>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/szalasi-ferenc>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kiurites>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/weiss-manfred>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/ss>